

STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Vejledning om folkeskolelovens regler ved organise- ring af undervisning som mellemformer

Indhold

1.	Indledning	4
2.	Vejledningens målgruppe og formål	5
3.	Forståelse af begrebet mellemformer	6
3.1	To hovedtyper af organiseringer af mellemformer	6
3.1.1	Klassebaserede og holdbaserede mellemformer – hvilke regelsæt gælder hvornår?	7
4.	Lovgrundlaget – et styrket almenmiljø og mellemformer	8
4.1	Kommunalbestyrelsens beslutning om skolestruktur og rammer	8
4.2	Reglerne om klassedannelse	8
4.3	Reglerne om holddannelse	9
4.3.1	Holdbaserede mellemformer og reglerne om holddannelse	10
4.3.2	Mellemformer på tværs af almen- og specialklasse	10
4.3.3	Undervisere i holdbaserede mellemformer	11
4.3.4	Skolebestyrelsen fastlægger principper for holddannelse (holdbaserede mellemformer)	11
4.3.5	Praktiske og pædagogiske årsager til holddannelse	12
4.3.6	Hvor meget af undervisningstiden kan være med holddannelse?	12
4.3.7	Hvornår og hvor længe kan man bruge holddannelse?	13
4.4	Reglerne om specialundervisnings betydning for mellemformer	13
4.4.1	Støtte til elever ved brug af mellemformer	13
4.4.2	Klassebaserede mellemformer	15
4.4.3	Hvordan kan klassebaserede mellemformer forstås lovgivningsmæssigt?	16
4.4.4	Når flere elever modtager specialpædagogisk bistand i samme klasse	16
4.4.5	Holdbaserede mellemformer, hvor elever modtager specialpædagogisk bistand	16
4.4.6	Kvalifikationskrav for undervisere i mellemformer	17
4.4.7	Nedsættelse af undervisningstid, fritagelse for fag og prøver og undervisning på lavere niveau end alderssvarende klassetrin	17
4.4.8	Klagemuligheder	19
5.	Løbende opfølgning	21

1. Indledning

Folkeskolen har et ansvar for at tilrettelægge undervisning, hvor alle elever udvikler sig fagligt og socialt og trives i skolens fællesskaber.¹ Folkeskolen har ligeledes en mangfoldig elevgruppe, hvor nogle elever kan opleve barrierer for at deltage i skolens faglige og sociale fællesskaber og have behov for særlige fysiske eller didaktiske rammer. Udgangspunktet er, at læringsmiljøet skal tilpasses, så elevers forskellige behov kan tilgodeses inden for rammerne af almen-skolen². Det kan skolerne først og fremmest gøre gennem undervisningsdifferentiering og holddannelse eller ved at tilbyde elever supplerende undervisning eller anden faglig støtte.

Samtidig ses en udvikling, hvor flere elever har behov for støtte eller tilpasning af læringsmiljøet for at kunne deltage i skolens fællesskaber³, og hvor et stigende antal elever tilbydes segregeret specialundervisning uden for den almindelige undervisning. Segregering til specialtilbud har i mange kommuner den konsekvens, at specialtilbuddene udgør en stadig større andel af de samlede økonomiske midler til folkeskoleområdet.

Der kan skabes deltagelsesmuligheder for flere elever ved at arbejde med et styrket almenmiljø i folkeskolen. For mange kommuner er det en bærende strategi at udvikle skolen i en retning, hvor kompetencer, ressourcer og organiseringer fra specialområdet flyttes ind i almenområdet frem for, at elever med behov for specialpædagogisk bistand segregeres til et specialtilbud. Det er en omstilling, som kræver tid, investeringer i almenmiljøet og en fælles kommunal indsats, og som kommunerne har forskellige forudsætninger for at lykkes med.

I kommunernes arbejde med at styrke almenmiljøerne i folkeskolen kan den slags organisering af undervisningen, som populært kaldes mellemformer være et greb til at styrke elevers deltagelsesmuligheder. Langt de fleste kommuner arbejder således i dag med mellemformer i en eller anden form, og mange kommuner arbejder med mere end én slags organisering.

Mellemformer er ikke direkte reguleret i folkeskolelovgivningen. Der gælder dog en række regler, som skolernes arbejde med mellemformer skal ske inden for. I denne vejledning beskriver Styrelsen for Undervisning og Kvalitet udvalgte regler, som kommuner og skoler skal forholde sig til, når de organiserer undervisning som mellemformer.

Denne vejledning indeholder ikke nye eller ændrede regler, men udgør en opdateret vejledning af de gældende regler.

¹ Det følger af folkeskolelovens § 18, stk. 2.

² Danmark har gennem sin tilslutning til FN's Handicapkonvention i 2009 forpligtet sig til at skabe et uddannelsessystem, som tilgodeser alle børn og unges læring og trivsel uanset individuelle forskelle og behov for støtte til at deltage i og få et udbytte af undervisningen. Af folkeskoleloven og bekendtgørelser fremgår det, at børn og unge med særlige behov skal modtage den nødvendige støtte til at indgå i de almene læringsmiljøer i grundskolen, og at så mange børn og unge med særlige behov som muligt deltager i det faglige og sociale fællesskab i den almene grundskole (Blandt andet folkeskoleloven (2023), § 3a, § 3, stk. 2, § 5 stk. 5, og Folkeskolens specialundervisningslov (2020), § 8).

³ Danmark har gennem sin tilslutning til FN's Handicapkonvention i 2009 forpligtet sig til at skabe et uddannelsessystem, som tilgodeser alle børn og unges læring og trivsel uanset individuelle forskelle og behov for støtte til at deltage i og få et udbytte af undervisningen. Af folkeskoleloven og bekendtgørelser fremgår det, at børn og unge med særlige behov skal modtage den nødvendige støtte til at indgå i de almene læringsmiljøer i grundskolen, og at så mange børn og unge med særlige behov som muligt deltager i det faglige og sociale fællesskab i den almene grundskole (Blandt andet folkeskoleloven (2023), § 3a, § 3, stk. 2, § 5 stk. 5, og Folkeskolens specialundervisningslov (2020), § 8).

Nye regler om forstærket undervisning forventes fra skoleåret 2027/2028

Styrelsen forventer, at nye regler om forstærket undervisning, der udgør udvalgte typer af mellemformer, og nye regler om specialundervisning træder i kraft fra skoleåret 2027/2028. I den sammenhæng opdaterer styrelsen forventeligt denne vejledning, hvorfor læseren bedes være opmærksom på at finde den opdaterede vejledning til den tid.

Vejledningen bygger på viden om mellemformer fra en række nyere undersøgelser, herunder især Pilotevaluering af forsøg med mellemformer på 20 skoler i fem kommuner (VIVE 2024), Mellemformer: Inkluderende læringsmiljøer i folkeskolen - En kvalitativ analyse af tre organiseringsformer (Danmarks Evalueringsinstitut 2022) og Kortlægning af mellemformer - Litteratur- og praksiskortlægning af kombinationer af special- og almenundervisning (VIVE 2021).

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet har udover denne vejledning udgivet Anbefalinger om mellemformer i folkeskolen, der har til formål at understøtte kvaliteten i arbejdet med mellemformer i folkeskolen. Kommuner og skoler kan bruge anbefalingerne til at sætte retning for praksis- og politikudvikling.

Det er styrelsens ønske, at vejledningen og anbefalingerne kan udgøre en ramme for dialog om, hvordan man i hver enkelt kommune og på hver enkelt skole kan kvalificere arbejdet med mellemformer.

2. Vejledningens målgruppe og formål

Arbejdet med at styrke almenmiljøet med deltagelsesmuligheder for alle elever går på tværs af kommunen. Vejledningen målretter sig derfor både til skolens ledelse og den kommunale forvaltning.

Formålet med vejledningen er at understøtte skolens ledelse, herunder skoleleder, afdelingsledere og skolebestyrelsen i beslutninger om mellemformer som greb til et styrket almenmiljø og en differentieret undervisning. Det kan eventuelt ske i dialog med skolens vejledere og medarbejdere fra pædagogisk-psykologisk rådgivning (fremadrettet blot PPR-medarbejdere).

Det er ligeledes formålet med vejledningen, at ledelsen i forvaltningen (og eventuelt andre relevante afdelinger i kommunen) kan bruge vejledningen til at understøtte skolernes arbejde med at styrke almenmiljøer ved organisering af mellemformer.

3. Forståelse af begrebet mellemformer

Mellemformer er en betegnelse for forskellige organiseringer af undervisningen, der kombinerer almenundervisning og specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand. Det vil i praksis sige, at der arbejdes med at udvikle organisatoriske og didaktiske tilgange på almenområdet, som trækker på viden, kompetencer og metoder fra både almen- og specialområdet.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet forstår mellemformer som dynamiske undervisningsformer i almenskolen, der bør være kendetegnet ved, at undervisningen tilrettelægges ud fra den specifikke elevgruppes forudsætninger og behov og med afsæt i de konkrete lokale forhold. Mellemformer vil derfor se forskellige ud på tværs af kommuner og skoler, have midlertidig karakter og forandre sig med elevernes aktuelle behov.

3.1 To hovedtyper af organiseringer af mellemformer

Der kan tales om to hovedtyper af organiseringer af mellemformer. Formålet med begge typer er at styrke elevens deltagelsesmuligheder i og tæt på den almene undervisning. De to hovedtyper udgør:

- Klassebaserede mellemformer, hvor organiseringen bygger på et princip om, at undervisningen i klassen tilpasses strukturelt og/eller indholdsmæssigt, så elever med støttebehov kan deltage fagligt og socialt. Det kan for eksempel være ved at bruge specialpædagogiske metoder eller tilføre specialpædagogiske kompetencer til klassen. Med denne organisering indarbejdes støtte til elever med støttebehov i almenundervisningen i klassen.
- Holdbaserede mellemformer, som bygger på et princip om, at elever med støttebehov modtager støtte i en særligt organiseret ramme (typisk et hold). På holdbaserede mellemformer vil eleverne i et antal timer hver uge modtage undervisning og støtte, som er tilpasset deres behov, på et særligt tilpasset hold. Der er således tale om undervisning i en kombination af almenundervisning i klassen og undervisning på et særligt tilpasset hold. Støtten på det særligt tilpassede hold kan blandt andet bestå i støtte til at lære noget fagligt, social træning eller tilpassede pauser. Baggrunden for, at eleverne modtager undervisning på holdet kan variere. Nogle elever på holdet kan være henvist til specialpædagogisk bistand i den almindelige klasse i mindst 9 timer ugentligt, og der kan også være elever, der har behov for støtte i mindre end 9 timer ugentligt.

Denne vejledning anvender begreberne klassebaserede og holdbaserede mellemformer ud fra ovenstående forståelse.

De to hovedtyper afspejler den mest udbredte praksis i kommunerne. Der findes derudover variationer af mellemformer, hvor elever undervises i en almenklasse noget af tiden og i en specialklasse noget af tiden.

3.1.1 Klassebaserede og holdbaserede mellemformer – hvilke regelsæt gælder hvornår?

Det afhænger af elevens støttebehov, og om eleven har en henvisning til specialpædagogisk bistand, hvilke regler der gælder for at tilrettelægge støtten i den pågældende mellemform. Når eleverne tilbydes undervisning i regi af en mellemform, skal skolen derfor være opmærksom på de regler, der gælder, hvis eleverne

- er henvist til specialpædagogisk bistand
- har behov for et mindre antal støttetimer og for eksempel modtager støtte på et særligt tilpasset hold.

I skolernes tilrettelæggelse af henholdsvis klassebaserede mellemformer og holdbaserede mellemformer skal de således både overholde reglerne om specialundervisning og specialpædagogisk bistand og reglerne om holddannelse, afhængigt af den konkrete mellemform.

Almenklasser	Klassebaserede mellemformer	Holdbaserede mellemformer
Elevens støttebehov imødekommes med undervisningsdifferentiering, almindelig holddannelse og eventuelt supplerende undervisning og anden faglig støtte. Der kan også være elever med en henvisning til specialpædagogisk bistand.	Almenklasser, hvor undervisning tilpasses strukturelt og/eller pædagogisk. Elever med en henvisning til specialpædagogisk bistand får undervisning i den klassebaserede mellemform sammen med elever, som ikke har en henvisning. Undervisningen i klassen tilpasses strukturelt og/eller indholdsmæssigt for en periode, så elever med støttebehov kan deltage fagligt og socialt. Det kan for eksempel være ved at bruge specialpædagogiske metoder, tilgange eller kompetencer i klassen eller to-voksenordninger.	Kombinationer af undervisning i almenklassen og på et særligt tilpasset hold. Elever med en henvisning til specialpædagogisk bistand får støtte på et særligt tilpasset hold (holdbaseret mellemform) eventuelt sammen med elever uden en henvisning. Eleverne vil være på holdet noget af tiden og noget af tiden i klassen. På et særligt tilpasset hold får eleverne i et antal timer hver uge undervisning og støtte, som er tilpasset deres behov.
Reglerne om holddannelse sætter en ramme for, hvornår holddannelse kan anvendes og i hvor stor en del af undervisningstiden, at eleverne kan være på holdet.		
Reglerne om specialundervisning gælder for de elever, som har en henvisning til specialpædagogisk bistand, herunder reglerne om henvisning og mulighederne for særlige ordninger, for eksempel nedsat undervisningstid, fritagelse for fag mv.		

4. Lovgrundlaget – et styrket almenmiljø og mellemformer

Folkeskolelovgivningen indeholder en række grundlæggende regler, der har sigte på at understøtte, at elevernes udvikling og læring i videst muligt omfang sker i den almene undervisning. Mellemformer er ikke eksplicit reguleret i lovgivningen. Kapitlet beskriver derfor de regler, der rammesætter kommunernes og skolernes mulighed for at styrke almenundervisningen gennem organiseringer i klassebaserede eller holdbaserede mellemformer.

4.1 Kommunalbestyrelsens beslutning om skolestruktur og rammer

Kommunalbestyrelsen fastlægger mål og rammer for skolernes virksomhed (folkeskolelovens § 40, stk. 2). Det betyder blandt andet, at det er kommunalbestyrelsen, der beslutter, om der skal etableres specialklasser på almindelige folkeskoler, mens skolerne selv kan beslutte at tilbyde elever specialundervisning som støtte i den almindelige klasse i mindst 9 ugentlige timer samt beslutte, hvornår de anvender holddannelse inden for de mål og rammer, der er fastsat af kommunalbestyrelsen.

Skolelederen kan etablere mellemformer inden for de mål og rammer, som fastsættes af kommunalbestyrelsen. At det er kommunalbestyrelsen, der beslutter, om der skal være specialklasser på den enkelte skole, har betydning for skolens mulighed for eksempel at etablere den slags mellemformer, der udgør forskellige former for samarbejde mellem almen- og specialklasser. Det kan for eksempel være situationer, hvor elever fra en almenklasse undervises en del af tiden i en specialklasse. Det betyder også, at hvis en planlagt holdbaseret mellemform reelt vil få karakter af en specialklasse, er det kommunalbestyrelsen, der skal tage stilling til, om der skal være en specialklasserække på den pågældende skole.

4.2 Reglerne om klassedannelse

Reglerne om klassedannelse og holddannelse sætter rammerne for, hvordan kommunen og skolelederen kan planlægge og udforme mellemformer (folkeskolelovens § 25 og 25 a).

Reglerne om klassedannelse fastlægger rammerne for, hvordan skoler skal opdele elever i klasser. Skolelederen skal ved klassedannelsen tilstræbe, at den enkelte klasse kan bevares samlet på de følgende klassetrin.

Kommunalbestyrelsen kan af pædagogiske grunde beslutte, at undervisning fra børnehaveklassen til og med 3. klassetrin organiseres i aldersintegrerede klasser. Det er klasser med elever med forskellig skolealder. Brugen af aldersintegrerede klasser gør det muligt, at elever kan følge undervisningen (eller dele af den) på et lavere eller højere klassetrin. Det kan have relevans for skolernes arbejde med at styrke almenmiljøet og imødekomme elevers forskellige læringsbehov.

På små skoler og på små afdelinger af skoler kan klasser op til 7. klassesetrin også omfatte elever fra flere klassesetrin. I disse skolars arbejde med klassebaserede mellemformer kan det for eksempel betyde, at skolelederen kan tilrettelægge klassebaserede mellemformer med elever fra flere klassesetrin.

Om klassesdannelse – folkeskolelovens § 25, stk. 1-3

§ 25. Skolen deles i klasser efter antallet af elever, jf. § 17, stk. 1 og 2. På små skoler og små afdelinger af skoler, jf. § 55, stk. 1, 2. pkt., kan en klasse omfatte flere klassesetrin op til 7. klassesetrin.

Stk. 2. Ved fordelingen af børn i kommunens skoler skal det tilstræbes, at den enkelte klasse kan bevares samlet på de følgende klassesetrin i grundskolen, jf. dog stk. 3. Den endelige klassesdannelse skal finde sted senest ved udgangen af børnehaveklassen.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan uanset bestemmelsen i stk. 2 af pædagogiske grunde beslutte, at undervisning fra børnehaveklassen til og med 3. klassesetrin organiseres i klasser, der omfatter elever med forskellig skolealder (aldersintegrerede klasser). Det er en betingelse, at der er truffet beslutning om, at undervisningen af sådanne klasser varetages af personale som nævnt i § 29 a. Beslutning efter 1. pkt. træffes efter indhentet udtalelse fra skolebestyrelserne ved de berørte skoler.

Stk. 4-6. [...]

4.3 Reglerne om holddannelse

Reglerne om holddannelse gør det muligt at etablere holdbaserede mellemformer. Skolelederen kan dermed organisere undervisningen i holdbaserede mellemformer med udgangspunkt i de rammer, der beskrives i reglerne om holddannelse. Det kan være et greb til at styrke almenmiljøet.

Undervisningen kan organiseres i hold på alle klassesetrin. Det kan både ske inden for den enkelte klasse eller på tværs af klasser og klassesetrin. Holddannelse kan ske af praktiske og pædagogiske grunde, og hensigten med holddannelsen kan for eksempel være at understøtte elevers deltagelsesmuligheder i almenklassen.

Om holddannelse – folkeskolelovens § 25 a

§ 25 a. Undervisningen kan organiseres i hold inden for den enkelte klasse og på tværs af klasser og klassesetrin.

Stk. 2. Holddannelsen i forbindelse med undervisningen i folkeskolens fag, jf. §§ 5, 9 og 11, og obligatoriske emner, jf. § 7, kan ske af praktiske og pædagogiske grunde. Den løbende evaluering af elevernes udbytte af undervisningen og forskellige behov, jf. § 13, stk. 2, og § 18, stk. 4, kan inddrages som en del af grundlaget for pædagogisk begrundet holddannelse.

Stk. 3. I børnehaveklassen og på 1.-6. klassesetrin kan holddannelsen i forbindelse med undervisningen i folkeskolens fag og obligatoriske emner, som foretages på baggrund af en løbende evaluering af eleverne, tidligst ske efter skoleårets begyndelse og kun omfatte dele af det enkelte fags stofområder samt kun ske for kortere kurser.

Stk. 4. På 7.-10. klassetrin kan holddannelse i forbindelse med undervisningen i folkeskolens fag og obligatoriske emner, som foretages på baggrund af en løbende evaluering, ikke fastlægges på forhånd for et helt skoleår.

Stk. 5. Eleverne skal i børnehaveklassen og på 1.-3. klassetrin undervises i deres klasse i den overvejende del af undervisningstiden i folkeskolens fag og obligatoriske emner. Eleverne på 4.-10. klassetrin skal i væsentligt omfang undervises i fag og emner med udgangspunkt i klassen. 1. og 2. pkt. omfatter ikke holddannelse af praktiske grunde.

Om evaluering af undervisningen – folkeskolelovens § 13, stk. 2

§ 13. [...]

Stk. 2. Som led i undervisningen skal der løbende foretages evaluering af elevernes udbytte heraf, herunder af elevens tilegnelse af kundskaber og færdigheder i fag og emner set i forhold til kompetencemål og opmærksomhedspunkter, jf. § 10. Evalueringen skal danne grundlag for vejledning af den enkelte elev og for den videre planlægning og tilrettelæggelse af undervisningen, jf. § 18, og for underretning af forældrene om elevens udbytte af undervisningen, jf. stk. 1.

Stk. 3-8. [...]

4.3.1 Holdbaserede mellemformer og reglerne om holddannelse

Skoler kan bruge holddannelse til at tilrettelægge den slags undervisning, som går under betegnelsen holdbaserede mellemformer. Mange skoler organiserer holdbaserede mellemformer ved at lave en holddannelse på skolen, hvor man samler en række elever med behov for støtte. Eleverne undervises nogle timer hver uge på dette hold, mens de i de resterende timer undervises i klassen.

Holdbaserede mellemformer (også beskrevet som særlige holddannelser) kan dermed etableres ved, at elever i en almindelig klasse i en del af undervisningstiden modtager undervisning på et mindre hold. Holdbaserede mellemformer kan for eksempel bestå af en gruppe elever eventuelt på tværs af almenklasser, som har gavn af kortere perioder med undervisning i et mindre og afgrænset undervisningsmiljø. Undervisningen tilrettelægges med udgangspunkt i elevgruppens behov.

Eksempler på holdbaserede mellemformer

Der kan både være sociale og faglige årsager til, at elever i en periode har gavn af at få undervisning på et lille hold. Holdbaserede mellemformer kan for eksempel give elever et fagligt boost, imødekomme et behov for støtte til struktur og overblik i et roligt og afgrænset miljø eller understøtte et behov for at tilegne sig sociale færdigheder.

4.3.2 Mellemformer på tværs af almen- og specialklasse

En variant af de holdbaserede mellemformer udgør organiseringer, hvor elever modtager specialpædagogisk bistand i en specialklasse, men også får undervisning i en almenklasse i et

antal timer pr. uge. Der kan ligeledes være variationer af holdbaserede mellemformer, hvor eleven modtager specialpædagogisk bistand i almenklassen, men også modtager undervisning i en specialklasse nogle timer om ugen. Det kan være elever, som for en periode har brug for støtte i et eller flere fag, og som kan modtage dette ved at deltage i undervisning i en specialklasse.

Det er en forudsætning for denne slags mellemformer, at almenklasse og specialklasse ligger på den samme skole.

Skolens støtte til de elever i mellemformen, som har en henvisning til specialpædagogisk bistand, skal derfor følge reglerne fra specialundervisningsbekendtgørelsen⁴, men der kan ligeledes være elever i mellemformen, som har et støttebehov under 9 timer om ugen.

4.3.3 Undervisere i holdbaserede mellemformer

Undervisningen i en holdbaseret mellemform kan varetages af klassens lærere med støtte og sparring fra ressourcepersoner med specialpædagogiske kompetencer eller PPR-medarbejdere. Det kan ske for at bevare og styrke relationen mellem eleverne og underviserne. Kravene i folkeskoleloven til det undervisende personales kompetencer i fagene⁵ gælder også, når eleverne undervises i holdbaserede mellemformer.

Undervisningen kan også varetages af undervisere med specialpædagogiske kompetencer, der ikke normalt er tilknyttet klassen. Det kræver et godt, struktureret samarbejde med klassens faste lærere. I planlægningen af undervisning i holdbaserede mellemformer anbefales det, at underviserne er opmærksomme på at sikre faglig og social sammenhæng og gode overgange mellem undervisningen i klassen og på holdet for de elever, der undervises i holdbaserede mellemformer. (Læs mere i Styrelsen for Undervisning og Kvalitets Anbefalinger om mellemformer i folkeskolen).

4.3.4 Skolebestyrelsen fastlægger principper for holddannelse (holdbaserede mellemformer)

Skolebestyrelsen skal fastlægge principper for undervisningens organisering, herunder holddannelse (folkeskolelovens § 44, stk. 2, nr. 1). Skolelederen udarbejder forslag til principper (folkeskolelovens § 45, stk. 3).

Ansvar for at organisere og tilrettelægge undervisningen er således samlet på den enkelte skole. Skolebestyrelsen har ansvaret for løbende at føre tilsyn med, at skolen følger de principper, som skolebestyrelsen har vedtaget.

Ansvar for at tilrettelægge undervisningen påhviler skolens leder og det undervisende personale (folkeskolelovens § 18, stk. 2).

⁴ Bekendtgørelsen om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand nr. 693 af 20/06/2014 (specialundervisningsbekendtgørelsen).

⁵ At have undervisningskompetence i et fag betyder, at underviseren har haft det pågældende fag som linjefag på læreruddannelsen. At have kompetence svarende til undervisningskompetence betyder, at underviseren for eksempel har en efteruddannelse, videreuddannelse, kompetencegivende uddannelse eller et længerevarende kursusforløb, der vurderes at give kompetence svarende til undervisningskompetence. Skolens leder må foretage et skøn i denne forbindelse. (Læs mere i folkeskolelovens § 28-31).

4.3.5 Praktiske og pædagogiske årsager til holddannelse

Holddannelse i folkeskolens fag og obligatoriske emner kan ske af praktiske og pædagogiske årsager.⁶

- Praktiske årsager kan for eksempel være, hvis skolelederen vurderer, at det af fysiske grunde er nødvendigt eller hensigtsmæssigt at inddele eleverne i hold. Det kan for eksempel være i forbindelse med idræt, eller hvis et lokales indretning eller størrelse gør det nødvendigt at dele eleverne i hold.
- Pædagogisk begrundet holddannelse kan for eksempel ske på grundlag af elevernes egne valg og interesser i forbindelse med emneuger eller lignende, ligesom det kan være relevant at inddele klassen efter køn i seksualundervisning, hvis skolen vurderer, at det fremmer, at målene for undervisningen nås.

Skolelederen kan inddrage den løbende evaluering af elevernes udbytte af undervisningen⁷ og forskellige behov, herunder elevernes faglige niveau, som en del af grundlaget for en pædagogisk begrundet holddannelse. Det gælder for alle klassetrin.

Holddannelse kan herefter ske i de enkelte fag ud fra en løbende faglig-pædagogisk vurdering af de enkelte elevers og klassens samlede behov. I den forbindelse er det vigtigt, at skolelederen er opmærksom på, hvordan elevsammensætningen ved holddannelse og ved en samlet undervisning i klassen på forskellige måder fremmer elevernes tilegnelse af kundskaber.

4.3.6 Hvor meget af undervisningstiden kan være med holddannelse?

Elever i børnehaveklassen og på 1.-3. klassetrin skal undervises i deres klasse i den overvejende del af undervisningstiden i folkeskolens fag og obligatoriske emner. Det indebærer, at eleverne i børnehaveklassen og på 1.-3. klassetrin skal undervises i deres klasse i mindst halvdelen af undervisningstiden til fag og emner. På den måde udnyttes de pædagogiske, indlæringsmæssige og sociale fordele ved, at klassen undervises samlet. Opgørelsen af undervisningstiden i henholdsvis klassen og på et hold beregnes som et gennemsnit over den samlede undervisningstid i fag og emner over et helt skoleår.

Elever på 4.-10. klassetrin skal i et væsentligt omfang undervises i fag og emner med udgangspunkt i deres klasse. Det vil sige, at der ikke er en egentlig tidsmæssig grænse for, at eleverne skal undervises i klassen i mindst halvdelen af undervisningstiden. Elever på 4.-10. klassetrin kan derfor (i modsætning til elever i børnehaveklassen og på 1.-3. klassetrin) godt deltage i undervisning på et hold i mere end halvdelen af undervisningstiden. Klassen og klassefællesskabet skal dog udgøre en fast base for elevernes undervisning og trivsel. Kravet om undervisning med udgangspunkt i klassen omfatter alle fag, og vurderingen af, hvad der lever op til kravet om "i væsentligt omfang", skal ses i forhold til den samlede undervisningstid og ikke fag for fag.

4.3.6.1 Praktisk begrundet holddannelse

Holddannelse af praktiske grunde skal ikke medregnes i opgørelsen af, hvor stor en del af undervisningen der foregår i henholdsvis klasse- og holdundervisning i fag og emner. Det

⁶ Det følger af lovbemærkninger til § 25 a, stk. 2, 1. pkt. fra lovforslag (nr. L 51 af 31. oktober 2013).

⁷ Skolen er ifølge § 13, stk. 2 i folkeskoleloven forpligtet til løbende evaluering af elevens udbytte af undervisningen.

gælder både for eleverne i børnehaveklassen og på 1.-3. klassetrin og for eleverne på 4.-10. klassetrin.

4.3.7 Hvornår og hvor længe kan man bruge holddannelse?

Skolelederen bør være opmærksom på, at holddannelse ikke må benyttes til permanent at niveaudele eleverne, men kan bruges som én af flere metoder til at differentiere undervisningen. Når skoleledelsen anvender holddannelse for eksempel til at iværksætte holdbaserede mellemformer, kan de derfor kun gøre det for en kortere periode.

4.3.7.1 *Fra børnehaveklasse til og med 6. klassetrin*

I børnehaveklassen til og med 6. klassetrin må holddannelse inden for de enkelte fag og emner, som foretages på baggrund af en løbende evaluering af eleverne, tidligst sættes i gang efter skoleårets begyndelse. Derudover må holddannelse kun omfatte dele af det enkelte fags stofområder og kun ske for kortere kurser.

4.3.7.2 *Fra 7.-10. klassetrin*

På 7.-10. klassetrin kan holddannelse i undervisningen i fag og emner, som foretages på baggrund af en løbende evaluering af eleverne, ikke fastlægges på forhånd for et helt skoleår. Skolelederen skal jævnligt (normalt mindst hver tredje måned) foretage en konkret pædagogisk begrundet vurdering af brugen af holddannelse på baggrund af fagligt niveau. Det skal sikre, at der ikke gives adgang til permanent niveaudeling, og at der løbende tages stilling til brugen af holddannelse. Vurderingen foretages på baggrund af fagligt niveau i forhold til undervisningen af både klassen som helhed og den enkelte elev.

Holddannelse på 7.-10. klassetrin begrænses ikke nødvendigvis til dele af det enkelte fags stofområder og kortere kurser. Den enkelte elev kan i 7.-10. klasse således godt deltage i undervisning på samme hold i flere perioder af et skoleår eller hele året igennem, dog under forudsætning af, at der i alle tilfælde mindst hver 3. måned foretages en pædagogisk begrundet vurdering af, om holdet fortsat er relevant for den enkelte elev.

4.4 Reglerne om specialundervisnings betydning for mellemformer

4.4.1 Støtte til elever ved brug af mellemformer

Reglerne om specialundervisning i folkeskolen, der følger af folkeskolelovens § 3, stk. 2, og specialundervisningsbekendtgørelsen, har betydning for flere af de måder, som kommuner og skoler kan tilrettelægge mellemformer på.

Hvis en elev er henvist til specialundervisning som støtte i den almindelige klasse i mindst 9 timer om ugen⁸, kan eleven modtage støtte i en klassebaseret eller en holdbaseret mellemform. I den holdbaserede mellemform kan den specialpædagogiske bistand gives som særligt

⁸ Der gives specialpædagogisk bistand til elever, hvis undervisning i almenklassen kun kan gennemføres med støtte i mindst 9 undervisningstimer ugentligt.

tilrettelagt undervisning⁹, der enten ligger parallelt med klassens almindelige undervisning eller uden for den almindelige undervisningstid.

Skolelederen kan tilbyde elever at blive undervist i klasse- eller holdbaserede mellemformer på egen skole. Det er kommunalbestyrelsen, der kan henvise elever til mellemformer på andre skoler i kommunen i de tilfælde, hvor det kan være relevant. I praksis vil det ofte være et visitationsudvalg i forvaltningen med ansvar for skoleområdet, der har fået tildelt denne kompetence.

Der kan også være elever i de holdbaserede mellemformer, som ikke har en henvisning til specialpædagogisk bistand som støtte i den almindelige klasse i mindst 9 ugentlige timer, men hvor skolen har vurderet, at de vil have gavn af nogle timer på holdet. Elever, der ikke er henvist til specialundervisning, er ikke omfattet af bekendtgørelsen om specialundervisning og kan for eksempel ikke fritages for fag.

4.4.1.1 *Skolen tager stilling til specialpædagogisk bistand i en mellemform hvert år*

For de elever, der modtager specialpædagogisk bistand, er der krav om, at skolelederen mindst en gang om året tager stilling til, om den specialpædagogiske bistand skal fortsætte, ændres eller ophøre (§ 7 i specialundervisningsbekendtgørelsen), hvilket også omtales som revisitation. Derudover har eleverne mulighed for at få de individuelle tilpasninger af undervisningen, der følger af specialundervisningsbekendtgørelsen (se afsnit 4.4.7)¹⁰. Det gælder også for de elever, der modtager hele eller dele af den specialpædagogiske støtte i en klasse- eller holdbaseret mellemform.

Om ordningen af specialpædagogisk bistand i folkeskolen (jf. specialundervisningsbekendtgørelsen)

Den specialpædagogiske bistand, § 1:

Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til elever i grundskolen og 10. klasse omfatter:

- 1) Specialpædagogisk rådgivning til forældre, lærere eller andre, hvis indsats har væsentlig betydning for elevens udvikling.
- 2) Særlige undervisningsmaterialer og tekniske hjælpemidler, som er nødvendige i forbindelse med undervisningen af eleven.
- 3) Undervisning i folkeskolens fag og fagområder, der tilrettelægges under særlig hensyntagen til elevens indlæringsforudsætninger. For elever i børnehaveklassen omfatter specialpædagogisk bistand undervisning og træning, der tilrettelægges efter elevens særlige behov.
- 4) Undervisning og træning i funktionsmåder og arbejdsmetoder, der tager sigte på at afhjælpe eller begrænse virkningerne af psykiske, fysiske, sproglige eller sensoriske funktionsvanskeligheder.
- 5) Personlig assistance, der kan hjælpe eleven til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen.
- 6) Særligt tilrettelagte aktiviteter, der kan gives i tilslutning til elevens specialundervisning.

⁹ Det følger af specialundervisningsbekendtgørelsens § 9 og afsnit 40 i vejledning om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand nr. 11056 af 24/11/2015 (vejledning til specialundervisningsbekendtgørelsen).

¹⁰ Det følger af § 12, stk. 3 og §§ 13-14 i specialundervisningsbekendtgørelsen.

Om ordningen af den specialpædagogiske bistand, §§ 8-9.

§ 8. Den specialpædagogiske bistand gives fortrinsvis som støtte i den almindelige klasse.

Stk. 2. Ved vurderingen af, om eleven skal have støtte i den almindelige klasse, jf. stk. 1, skal der lægges vægt på, om eleven kan have udbytte af undervisningen og kan deltage aktivt i det sociale fællesskab i den almindelige klasse.

Stk. 3. Henvielse til specialklasse eller specialskole forudsætter, at det vil være mest hensigtsmæssigt at undervise eleven i kortere eller længere tid i specialklasse eller specialskole.

§ 9. Specialpædagogisk bistand kan gives på følgende måder:

- 1) Eleven bevarer tilhørsforholdet til den almindelige klasse og deltager i den almindelige undervisning.
 - 2) Elevens tilhørsforhold til den almindelige klasse ophører, idet hele undervisningen gives i en specialklasse, der er placeret på en almindelig folkeskole, på en specialskole eller på et regionalt undervisningstilbud.
 - 3) Elevens har et tilhørsforhold til en specialklasse, men modtager også undervisning i en almindelig klasse.
-

4.4.2 Klassebaserede mellemformer

Klassebaserede mellemformer består i praksis typisk af klasser, hvor skolen tilpasser læringsmiljøet, så et mindre antal af elever med støttebehov kan deltage i klassen sammen med elever uden støttebehov. Det kan ske i en kortere eller længere periode. Det kan være klasser, hvor undervisningen, elevantalet og pædagogikken tilpasses, for eksempel i form af Nestklasser eller Nest-lignende klasser.

Der kan tilføres specialpædagogiske tilgange, kompetencer eller metoder til klassen. Mange skoler arbejder med to-voksenter eller holddannelse i de klassebaserede mellemformer. At der er to voksne (lærere og/eller pædagoger) til stede i den klassebaserede mellemform, giver dermed mulighed for at tilpasse læringsmiljøet ved at inddele klassen i mindre hold eller ved at bruge specialpædagogiske metoder.

Eksempler på klassebaserede mellemformer

Undervisningen i en klassebaseret mellemform kan for eksempel bestå af, at skolen tilpasser undervisningsmaterialer til elevernes forskellige niveauer ved at bruge visuelle hjælpemidler, hands-on-aktiviteter eller digitale ressourcer. Der kan også være tale om situationer, hvor skolen har indrettet et roligt og afgrænset hjørne i klasseværelset, hvor elever har mulighed for at trække sig, hvis de eksempelvis føler sig overstimuleret.

4.4.3 Hvordan kan klassebaserede mellemformer forstås lovgivningsmæssigt?

Specialpædagogisk bistand kan organiseres på en række forskellige måder (se specialundervisningsbekendtgørelsens § 1 og §§ 8-9 i boksen på side 14-15)¹¹. Når en eller flere elever med en henvisning til specialpædagogisk bistand modtager støtte i en klassebaseret mellemform sammen med elever uden støttebehov vil der lovgivningsmæssigt være tale om situationer, hvor enkelte elever får støtte i mindst 9 ugentlige timer i klassen og samtidig bevarer tilhørsforholdet til den almindelige klasse. Den specialpædagogiske bistand i en klassebaseret mellemform kan bestå i, at der tilknyttes en ekstra person fra det undervisende personale, der kan hjælpe den enkelte elev eller flere af eleverne i klassen. Den kan også bestå af situationer, hvor skolen anvender co-teaching eller to-voksenordninger til at understøtte klassens fællesskab samlet, som det for eksempel sker i NEST-klasser, og hvor specialpædagogisk bistand således ikke gives direkte til en eller enkelte elever.

4.4.4 Når flere elever modtager specialpædagogisk bistand i samme klasse

I tilfælde, hvor flere elever i en klasse har en henvisning til mindst 9 timers specialpædagogisk bistand, skal skolelederen konkret vurdere hver enkelt elevs behov i forhold til, om

- eleven har behov for støtte fra en ekstra person fra det undervisende personale, der kun hjælper den enkelte elev
- elevens støttebehov kan opfyldes ved, at en ekstra person hjælper flere elever i klassen ad gangen.

Det vil være skolelederens beslutning på baggrund af PPR-medarbejderes vurdering af elevens behov i den pædagogiske-psykologiske vurdering og forslag til den specialpædagogiske bistand.

Reglerne gælder for elever, der modtager specialpædagogisk bistand i almene klasser, herunder også klassebaserede mellemformer, typisk i form af en Nest-klasse.

Det er således muligt at tilknytte en ekstra person fra det undervisende personale, som hjælper flere elever i klassen, hvis skolelederen vurderer, at de enkelte elevers støttebehov kan opfyldes gennem denne organisering. Der kan også være situationer, hvor det ikke vil opfylde den enkelte elevs støttebehov, hvis støttepersonen hjælper flere elever samtidig, eller hvor skolelederen vurderer, at klassens egen underviser kan imødekomme elevernes støttebehov.

4.4.5 Holdbaserede mellemformer, hvor elever modtager specialpædagogisk bistand

I situationer, hvor elever modtager dele af deres specialpædagogiske bistand i en holdbaseret mellemform, kan der være tale om det, som i lovgivningen beskrives som særligt tilrettelagt undervisning uden for den almindelige undervisningstid eller parallelt med klassens almindelige skema.

¹¹ Afsnit 40 i vejledningen til specialundervisningsbekendtgørelsen beskriver alle de måder, hvorpå specialpædagogisk bistand kan tilrettelægges. Fælles for alle måder at tilrettelægge specialpædagogisk bistand er, at der i forhold til den enkelte elev er truffet en afgørelse om henvisning til specialundervisning på baggrund af en pædagogisk-psykologisk vurdering.

Vejledningen til specialundervisningsbekendtgørelsen beskriver nærmere, hvordan det kan foregå¹². Overordnet kan det foregå ved, at eleven får noget af den specialpædagogiske bistand som særligt tilrettelagt undervisning uden for eller parallelt med den almindelige undervisningstid, og derudover får støtte i klassen, så den samlede støtte i alt udgør mindst 9 undervisningstimer ugentligt. Eleven bevarer på den måde tilknytningen til sin klasse, men modtager samtidig særlig støtte i et eller flere fag uden for klassens almindelige skema.

Elever, der modtager specialpædagogisk bistand i en holdbaseret mellemform, kan deles om en støtteperson eller underviser på holdet, hvis skolelederen på baggrund af den pædagogisk-psykologiske vurdering vurderer, at elevens konkrete støttebehov kan opfyldes på et hold ved, at støttepersonen eller klassens underviser hjælper flere elever på holdet.

4.4.6 Kvalifikationskrav for undervisere i mellemformer

Kravene i folkeskoleloven til det undervisende personales kompetencer i fagene gælder også, når eleverne undervises i mellemformer (se i øvrigt afsnit 4.3.3). Derudover skal specialpædagogisk bistand varetages af lærere eller andet undervisende personale, som har kvalificeret sig til opgaven gennem særlig uddannelse eller på anden måde. De særlige kvalifikationskrav for undervisere skal være opfyldt, hvis elever med behov for specialundervisning i form af støtte i mindst 9 ugentlige timer modtager den specialpædagogiske bistand i en holdbaseret eller klassebaseret mellemform.

Det er skolens leder, der har ansvaret for at sikre sig, at det undervisende personale har de rette kompetencer til at udføre en given opgave.

4.4.7 Nedsættelse af undervisningstid, fritagelse for fag og prøver og undervisning på lavere niveau end alderssvarende klassetrin

Der gælder en række særlige muligheder for elever, som er henvist til specialpædagogisk bistand eller specialundervisning. De særlige muligheder gælder også for elever, som modtager den specialpædagogiske bistand i en klassebaseret eller holdbaseret mellemform. Elevens støttebehov skal dog først og fremmest forsøges tilgodeset gennem den specialpædagogiske bistand, før individuelle tilpasninger overvejes. Det er i disse overvejelser også afgørende, om den specialpædagogiske bistand har været varetaget af lærere eller andet undervisende personale med de fornødne kompetencer.

Der er mulighed for at

- nedsætte undervisningstiden, hvis elevens helbred ifølge lægeerklæring ikke tillader gennemførelse af fuld undervisning (§ 12, stk. 3, i specialundervisningsbekendtgørelsen)
- fritage eleven for fag bortset fra dansk og matematik på grundlag af en pædagogisk-psykologisk vurdering og efter samtykke fra forældre. Eleven skal have anden undervisning i stedet (§ 13 i specialundervisningsbekendtgørelsen)

¹² Det følger af afsnit 40 i vejledningen til specialundervisningsbekendtgørelsen, at tilrettelæggelse af den specialpædagogiske bistand skal ske i samarbejde med klassens lærere og øvrigt undervisende personale. Specialundervisningen tilrettelægges under hensyntagen til elevens deltagelse i den almindelige undervisning i klassen. Specialundervisningen kan foregå både før eller efter den almindelige undervisning.

- erstatte karaktergivning med en skriftlig udtalelse (§ 14 i specialundervisningsbekendtgørelsen)
- tilbyde særlige vilkår ved eller fritage eleven for en eller flere af folkeskolens prøver (§§ 32-38 i prøvebekendtgørelsen)¹³ eller nationale overgangstest (§§ 8-10 i testbekendtgørelsen).

Særlige muligheder for elever med henvisning til specialpædagogisk bistand

Reglerne om fritagelse for fag, nedsættelse af undervisningstiden og erstatning af karakterer med en skriftlig udtalelse gælder kun for elever, som har en henvisning til specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand. Det vil sige, at disse muligheder ikke gælder for elever, der deltager i undervisning i en holdbaseret eller klassebaseret mellemform, uden at være henvist til specialpædagogisk bistand.

4.4.7.1 Fritagelse for fag

Reglerne om fritagelse for et eller flere af folkeskolens fag – med undtagelse af dansk og matematik – er tænkt til de situationer, hvor elever har så usædvanligt store vanskeligheder i et fag, at skolen ikke vurderer, at det er hensigtsmæssigt at give eleven specialundervisning i faget. Det drejer sig altså om situationer, hvor eleven har funktionsnedsættelser, som på en afgørende måde hindrer eleven i at få udbytte af undervisning i faget. Eleven skal have anden relevant undervisning i de frigjorte timer.

Skolen skal tilbyde eleven den fornødne specialpædagogiske bistand, herunder tilpasse indholdet i og målet for elevens læring i faget til elevens forudsætninger. Det forudsætter, at undervisningen har opfyldt de krav, der gælder for specialpædagogisk bistand i bekendtgørelsens § 1, og har været varetaget af undervisere, som har kvalifikationer til opgaven, og på den baggrund har tilpasset undervisningen til elevens forudsætninger (se afsnit 4.4.6).

Det er skolens leder, der beslutter, om en elev skal fritages for fag. Skolelederens afgørelse om fritagelse for fag skal ske på baggrund af en pædagogisk-psykologisk vurdering og med forældrenes samtykke.

Fritagelse for fag gives midlertidigt og kun så længe, det ikke vurderes hensigtsmæssigt at give eleven specialundervisning i faget.

4.4.7.2 Prøve på særlige vilkår

Som udgangspunkt skal alle elever i folkeskolen aflægge folkeskolens prøver. Elever med funktionsnedsættelser eller tilsvarende vanskeligheder har, baseret på en konkret og individuel vurdering, mulighed for at aflægge prøver efter særlige regler. Skolens leder kan derfor give elever med funktionsnedsættelser eller tilsvarende vanskeligheder mulighed for at aflægge prøven på særlige vilkår, når det er nødvendigt for at ligestille disse elever med øvrige elever i prøvesituationen (§ 31 i prøvebekendtgørelsen).

¹³ Prøver på særlige vilkår og fritagelse fra prøver gælder for elever med funktionsnedsættelse eller tilsvarende vanskeligheder og således ikke kun elever, der har en henvisning til specialpædagogisk bistand.

Skolens leder skal foretage en individuel og konkret vurdering af den enkelte elevs udfordringer, og hvordan eleven bedst kompenseres for disse i prøvesituationen, når der tildeles særlige prøvevilkår. PPR-medarbejdere skal inddrages i vurderingen, og den skal ske i samråd med eleven og elevens forældre. Det er en forudsætning, at der ikke sker en ændring i prøvens faglige niveau. (Se mere i Vejledning om særlige prøvevilkår og fritagelse for folkeskolens prøver).

4.4.7.3 *Fritagelse for prøver*

Skolens leder kan i særlige tilfælde fritage en elev fra at aflægge en eller flere af folkeskolens obligatoriske prøver på 8. klassetrin eller folkeskolens 9. klasseprøver. Årsager til fritagelse fra prøve kan for eksempel være betydelig funktionsnedsættelse, som forhindrer eleven i at aflægge prøve. Det er ikke muligt at fritage en elev fra en eller flere prøver alene på grund af lavt fagligt standpunkt, sygdom eller fravær fra undervisningen. (Se mere i Vejledning for særlige prøvevilkår og fritagelse for folkeskolens prøver, kapitel 7).

Inden skolens leder beslutter, om en elev kan fritages fra en prøve, skal det undersøges, om eleven kan aflægge prøven på særlige vilkår (§ 36 i prøvebekendtgørelsen).

En afgørelse om fritagelse kan omfatte en eller flere prøver eller delprøver. Skolens leder beslutter, om eleven kan fritages fra prøver. Beslutningen skal ske på baggrund af en konkret og individuel vurdering med inddragelse af PPR-medarbejdere og i samråd med eleven og elevens forældre. Inddragelse af PPR-medarbejdere kan dog undlades, hvis skolens leder vurderer, at det ikke er nødvendigt, og hvis forældrene er enige i det.

Skolens leder skal vejlede eleven og elevens forældre om konsekvenserne ved fritagelse fra en obligatorisk prøve. En elev, der fritages for en eller flere prøver eller delprøver, kan ikke bestå folkeskolens afgangseksamen. Det kan have betydning for elevens videre adgang til en ungdomsuddannelse.

4.4.8 **Klagemuligheder**

Hvis forældre ønsker at klage over beslutninger eller forhold, der relaterer sig til en mellemform, er der forskellige muligheder afhængig af klagens karakter.

Skolelederens konkrete beslutninger vedrørende skolens elever indenfor de mål og rammer og principper, som kommunalbestyrelsen hhv. skolebestyrelsen har fastsat, kan ikke behandles af kommunalbestyrelsen (folkeskolelovens § 45, stk. 2, 2. pkt.). Det vil for eksempel være beslutninger om organisering af undervisningen i klasse- eller holdbaserede mellemformer og om indholdet i mellemformerne.

Forældre kan dog klage over skolelederens afgørelse om henvisning til eller afslag på henvisning til specialpædagogisk bistand inden for skolens rammer til Klagenævnet for Specialundervisning hos Ankestyrelsen. Forældrene kan også klage over indholdet af den specialpædagogiske bistand, som eleven er henvist til. Det kan for eksempel være, hvis forældrene og eleven ikke mener, at elevens støttebehov imødekommes i den klasse- eller holdbaserede mellemform, som skolelederen har tilbudt.

Skolelederen skal vejlede forældrene om deres mulighed for at klage over skolelederens afgørelser (forvaltningslovens § 25).

De nærmere regler for forældrenes klagemuligheder fremgår af folkeskolelovens § 51, og specialundervisningsbekendtgørelsens §§ 20-22 beskriver procedurene for at klage til Klagenævnet for Specialundervisning. Der kan i øvrigt henvises til kapitel 11 i vejledning om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.

5. Løbende opfølgning

Skolelederen har et generelt ansvar for at sikre, at alle elever tilbydes det rette læringsmiljø og den rette støtte¹⁴. Da elevgruppens behov ikke er statiske, er arbejdet med et styrket almenmiljø, som for eksempel undervisning i mellemformer, en løbende proces. Derfor skal skolerne: 1) aktivt forholde sig til udviklingen i elevernes behov over tid, 2) løbende tage stilling til, om mellemformen fortsat er det rette undervisningstilbud til at imødekomme elevernes faglige og sociale behov og 3) løbende tilpasse skolens mellemformer, så de passer til den konkrete kontekst og elevernes aktuelle behov.

Formålet med en løbende opfølgning og tilpasning af læringsmiljøer og mellemformer er at sikre elevernes tilknytning til og deltagelsesmuligheder i almenundervisningen. Derfor bør mellemformer som udgangspunkt ikke blive permanente undervisningstilbud for de enkelte elever. Det vil dog være skolelederens konkrete vurdering, hvor længe det vil være gavnligt for en klasse eller for enkelte elever at organisere undervisningen som en mellemform. Dertil kan der være bestemte slags organiseringer af mellemformer, for eksempel Nest-klasser, hvor elever går i flere år eller hele deres skoletid.

I tillæg til skolelederens ansvar har skolebestyrelsen også et ansvar for løbende at føre tilsyn med skolens virksomhed, herunder egne principper. Hvis skolebestyrelsen har vedtaget principper for holddannelse eller mere specifikt for undervisning i mellemformer, har de en forpligtelse til aktivt at føre tilsyn med dette (§ 44, stk. 1, i folkeskoleloven). Se også vejledningens afsnit 4.3.4.

¹⁴ Efter § 45 i folkeskoleloven har skolelederen den administrative og pædagogiske ledelse af skolen og er ansvarlig for skolens virksomhed over for skolebestyrelsen og kommunalbestyrelsen. Det betyder, at skolelederen er ansvarlig for, at kommunalbestyrelsens og skolebestyrelsens rammer og principper for elevernes læring og undervisning efterleves i praksis.

Kolofon

Vejledning om folkeskolelovens regler ved organisering af undervisning som mellemformer

Redaktion:

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

Layout:

Undervisningsministeriet

Foto:

Undervisningsministeriet

Publikationen kan ikke bestilles, men den kan hentes på Undervisningsministeriet hjemmeside.

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig karakter rettes til Center for Folkeskole på stuk.cf@stukuvvm.dk.

Udgivet af:

Undervisningsministeriet, 2026

